

Föstudaginn 2. maí 1986.

Nr. 135/1986. **Gunnar Emil Pálsson**

gegn

Stálfélaginu hf.

Kærumál. Gjaldþrotalög. Greiðslustöðvun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Sigurgeir Jónsson, Guðmundur Jónsson og Halldór Þorbjörnsson.

Sóknaraðili hefur með heimild í 1. tl. 10. gr. gjaldþrotalaga nr. 6/1978 skotið hinum kærða úrskurði til Hæstaréttar með kæru 26. mars 1986 sem barst Hæstarétti 17. f.m. Sóknaraðili fékk vitneskju um úrskurðinn 24. mars. Hann krefst þess aðallega að úrskurðurinn verði felldur úr gildi og verði varnaraðila synjað um heimild til áframhaldandi greiðslustöðvunar. Til vara krefst hann þess að tíma-bil greiðslustöðvunar verði stýtt. Sóknaraðili krefst kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar.

Ekki hefur komið fram í málinu að fullnægt sé skilyrði 2. töluliðar 12. gr. gjaldþrotalaga nr. 6/1978 um að mjög sérstaklega standi á. Var því eigi heimilt að veita greiðslustöðvun umfram þann tíma sem markaður er í 7. gr. gjaldþrotalaga, þ.e. til 15. apríl, sbr. d-lið 1. töluliðar 12. gr. sömu laga. Ber því að fella hinn kærða úrskurð úr gildi og dæma varnaraðila til að greiða sóknaraðila 4.000,00 krónur í kærumálskostnað.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er úr gildi felldur.

Varnaraðili, Stálfélagið hf., greiði sóknaraðila, Gunnari Emil Pálssyni, 4.000,00 krónur í kærumálskostnað að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður skiptaréttar Hafnarfjarðar 11. mars 1986.

Með úrskurði uppkveðnum 15. janúar sl. var skuldara, beiðanda í máli þessu, heimiluð greiðslustöðvun í allt að 8 vikur samkvæmt II. kafla gjald-

protalaga nr. 6 frá 1978 með þeim réttindum og skyldum, sem henni fylgir. Aðstoðarmaður skuldara samkvæmt 7. gr. nefndra laga var Ólafur G. Sigurðsson, löggiltur endurskoðandi.

Í fyrri beiðni skuldara, þann 14. janúar sl. sagði:

„Hér með förum við þess á leit við yður, að Stálfélaginu hf. verði veitt heimild til greiðslustöðvunar í næstu 3 mánuði skv. lögum þar að lútandi. Félagið hefur komist af ófyrirséðum ástæðum í greiðsluvanda, en stjórn félagsins telur félagið eiga útistandandi hlutafé og aðrar eignir sem gera meira en vega á móti skuldum.

Ársreikningur félagsins fyrir árið 1984 fylgir hér með.

Ólafur G. Sigurðsson, löggiltur endurskoðandi, vinnur nú að reikningum félagsins fyrir árið 1985, og áætlað að því verði lokið fyrir framhaldsaðalfund í lok þessa mánaðar.

Boðað var til aðalfundar í félaginu 27. desember 1985, en sá fundur reyndist ekki lögmætur og er því boðað til framhaldsaðalfundar 30. janúar nk.

Stjórn félagsins hafði fengið auglýstu uppboði hjá félaginu frestað til 15. janúar nk. Sá frestur nægir ekki til að hluthafar, sem eru um 1100 í félaginu, geti tekið afstöðu til mála.

Förum við því fram á umbeðna heimild til greiðslustöðvunar nú þegar.“

Þá lagði beiðandi fram eftirfarandi greinargerð:

„Ástæðurnar fyrir beiðni Stálfélagsins hf. um greiðslustöðvun og áætlun um viðbrögð við vanda félagsins eru eftirfarandi:

1. Samkvæmt meðfylgjandi ársreikningum frá 1984 voru eignir félagsins umfram skuldir í árslok 1984 (eignir kr. 26.354.176 og skuldir 14.347.804).

2. Viðbótarskuldir frá 1985 eru samkvæmt bráðabirgðauppjöri, sem nú er unnið að, (Ólafur G. Sigurðsson, löggiltur endurskoðandi vinnur að því), ekki meiri en svo að eignir í árslok 1985 eiga að vera vel umfram skuldir.

3. Enn er ekki útséð um að viðskiptabanki fái ekki (sic) fyrir fyrirtekið, en það er skilyrðið sem er óuppfyllt af þeim skilyrðum sem Framkvæmdasjóður setur fyrir hlutafjárframlagi sínu.

4. Framkvæmdasjóður samþykkti að leggja fram kr. 9.000.000 ef skilyrðum sjóðsins yrði fullnægt. Telur félagið öllum skilyrðum fullnægt öðrum en um gjaldeyrisbanka.

5. Óinnheimt hlutafjárloforð einstaklinga og félaga eru um 4.700.000 á verðlagi um áramótin 1985/1986.

6. Hlutafé vegna liða 4 og 5 er meir en nóg til að mæta núverandi greiðsluvanda félagsins.

7. Ef uppboð fer fram nú er mjög ólíklegt að meir en hálfvirði fáiast

fyrir þær eignir félagsins sem bjóða á upp. Þá yrði félagið næstum örugglega gjaldþrota.

8. Ef greiðslustöðvun fæst verður lagt fyrir framhaldsaðalfund hvort:

a) Hlutfé sé aukið um þá upphæð er þarf til lúkingar gjaldföllum kröfum.

b) Hvort eignir félagsins verði seldar á frjálsum markaði og kröfur borgaðar.

Ólafur G. Sigurðsson, löggiltur endurskoðandi hefur tekið að sér að vera stjórn Stálfélagsins hf. til aðstoðar í þessu efni, sbr. 7. gr. gjaldþrotalaga.“

Af hálfu skuldara mætti þá í réttinum við fyrirtöku framangreindrar beiðni Leifur Hannesson, verkfræðingur og stjórnarmaður félagsins, til heimilis að Laugalæk 44, Reykjavík. Hann upplýsti að skuldari, Stálfélagið hf., ætti í verulegum greiðsluerfiðleikum. Hann staðfesti framlögð gögn öll rétt hvað beiðnina varðaði og þau atriði sem máli skipta í því sambandi. Hann kvað enn eigi hafa tekist að ljúka ársreikningi fyrir 1985, en engan rekstur hafa verið það ár. Hann kvað heildarveltu árið 1985 um kr. 280.000,- samkvæmt fylgisskjölum. Um eignir og skuldir mætti því vísa til framlagðs ársreiknings 1984, en eignir og skuldir hafi á milli ára hækkað í samræmi við almennar verðlagshækkanir. Vegna vanskila hafi skuldir þó jafnframt hækkað vegna refsivaxta og innheimtukostnaðar. Taldi hann að fastafjármunir hefðu hækkað milli ára um 30%. Eiginfærður undirbúnings- og stofnkostnaður væri hins vegar óviss með tilliti til þess hver yrðu afdrif félagsins.

Hann tók fram að land félagsins ásamt mannvirkjum væri auglýst á uppboði og ætti annað og síðasta uppboð að fara fram kl. 16:00 í dag. Hann kvað kröfur á því uppboði losa 5 milljónir króna og stærsta krafan væri vegna veðskuldabréfs í eigu þess aðila er selt hafi félaginu landið. Sú krafa losi nú um kr. 4.000.000. Bréfið, útgefið 1984 til 5 ára, hafi allt verið gjaldfellt vegna vanskila.

Mætti tók fram að færi greint nauðungaruppboð fram væri augljóst að félagið væri þar með gjaldþrota. Hann kvað félaginu því nauðsyn á greiðslustöðvun þar sem samningar hafi ekki tekist við uppboðsbeiðendur um frest. Jafnframt hafi ekki tekist að koma á nauðsynlegum fundi í félaginu með hinum 1100 hluthöfum þess til að taka nauðsynlegar ákvarðanir um framtíð þess. Sá fundur yrði haldinn 3. febrúar nk., en ekki 30. þ.m., eins og fram kæmi í beiðni. Hann kvað félaginu brýna nauðsyn á greiðslustöðvunarfresti til þess að fá ráðrúm til að leysa úr greiðsluerfiðleikum með þeim hætti sem ráðgert væri. Þegar á allt sé litið séu eignir umfram skuldir

og ákveðnir möguleikar á því að kröfuhafar fái sínar skuldir greiddar að fullu og að því marki stefni félagið.

Samkvæmt efnahagsreikningi skuldara 31. desember 1984 nam bókfært verð heildareigna félagsins 26.354.176 krónum, þar af nam undirbúnings- og stofnkostnaður að fráðregnum styrkjum 12.079.673 krónum. Heildarskuldir námu 14.347.804 krónum og eigið fé því 12.006.372 krónum. Í skýrslu stjórnar félagsins fyrir árið 1984 kemur m.a. fram að vegna rekstar-örðugleika félagsins á árinu hafi verið ógerlegt að greiða ýmsar skuldir er féllu í gjalddaga. Það kunni því að leiða af sér viðbótarkröfur sem ekki sé vitað um. Af þeim sökum sé óvissa í ársreikningnum sem m.a. leiði til þess að endurskoðendur félagsins hafi þá fyrirvara sem fram komi í áritun þeirra á reikningunum. Í áritun endurskoðenda segir m.a. að vegna óvissu um framtíð félagsins sé veruleg hætt á að ekki reynist unnt að gjaldfæra eignfærðan undirbúnings- og stofnkostnað á hæfilegu tímabili á móti rekstrartekjum. Af sömu ástæðu sé óvissa um rétmæti bókfærðs verðs varanlegra rekstrarfjármuna og allar líkur á gjaldfellingu langtímaskulda. Telja þeir í áritun sinni, sem er dagsett 24. desember 1985, að frekari gögn þurfi að leggja fram um rekstur og framkvæmdir félagsins á árinu 1984 og efnahag í árslok áður en meðfylgjandi ársreikningur sé samþykktur af aðalfundi.

Í skýringum með ársreikningnum kemur fram að hlutafjárloforð séu í formi skriflegra verðtryggða skuldbindinga með umsömdum gjalddögum. Flestöll hlutafjárloforðin hafi verið gjaldfallin í árslok 1984.

Tekið er fram varðandi bókfærðar skammtímaskuldir að þær séu allar fallnar í gjalddaga. Óvissa sé um heildarfjárhæð skammtímaskulda m.a. vegna hugsanlegra skaðabótakrafna á félagið og óvissu um heildarfjárhæð áfallinna vanskilavaxta og innheimtukostnaðar.

Meðal annarra gagna, sem skuldari hefur lagt fram í máli þessu, er erindi félagsins til ríkisstjórnarinnar, dags. 16. nóvember 1985, ásamt greinargerð um þróun mála félagsins frá maí 1981 til nóvember 1985. Upplýsingarit félagsins frá nóvember 1984 og framvindu skýrsla tímabilið 17. desember 1983 til 18. desember 1984.

Í greindu erindi til ríkisstjórnarinnar er tekið fram að málefnum félagsins sé svo komið að við blasi gjaldþrot verði ekkert að gert. Athuganir, sem stjórn félagsins hafi látið gera, bendi eindregið til þess að grundvöllur sé fyrir rekstri stálbræðslu hér á landi. Á grundvelli laga og gefinna fyrirheita fari Stálfélagið hf. fram á að ríkisstjórnin sjái til þess að núverandi vandi félagsins verði leystur þannig að hægt verði að halda áfram uppbyggingu stálbræðslu hér á landi.

Í greinargerð um þróun mála félagsins frá maí 1981 til nóvember 1985 segir í niðurlagi:

„Fyrirheit Alþingis (sbr. lögin frá 1981) voru hvati að stofnun Stálfélagsins hf. Stofnun félagsins hlaut góðar almennar undirtektir sem sést á því að yfir 1000 einstaklingar og fyrirtæki hafa lagt fram áhættufé.

Í ljósi gefinna fyrirheita og almenns áhuga hóf stjórn félagsins framkvæmdir. Hinsvegar hefur dráttur á efndum fyrirheita opinberra aðila orðið til þess, að setja félaginu stólinn fyrir dyrnar í að hefja starfrækslu stálbræðslu á Íslandi. Er félaginu um megn að halda áfram án efnda gefinna fyrirheita opinberra aðila. Sú furðulega staða hefur myndast að jafnframt því sem þáttaka hins opinbera er skilyrt því að félagið hafi viðskiptabanka er tryggi rekstrarfjárbörf fyrirtækisins, fást þau bankaviðskipti ekki án þátttöku hins opinbera í stofnun fyrirtækisins. Með þátttöku sinni getur hið opinbera þannig tryggt að sínum eigin skilyrðum sé fullnægt.

Mjög alvarlegur greiðsluvandi vofir nú yfir, og er það nú háð ákvörðun stjórnvalda um efndir gefinna fyrirheita hvort félagið lifir eða deyr.“

Í forsendum úrskurðarins frá 15. janúar sl. sagði m.a.:

— — —

Í dag afhenti Leifur Hannesson, formaður stjórnar Stálfélagsins hf., eftirfarandi beiðni um framlengingu greiðslustöðvunar. Í beiðninni segir:

„Hér með förum við þess á leit við yður, að Stálfélaginu verði veitt framlenging núverandi greiðslustöðvunar um tvo mánuði skv. lögum þar að lútandi. Félagið fékk 15. jan. sl. heimild til greiðslustöðvunar í allt að 8 vikur og ber nú brýna nauðsyn til framlengingar.

Stjórn félagsins hefur nú auglýst eftir tilboðum í allar eignir félagsins sbr. meðf. auglýsingu og frétt Morgunblaðsins í dag. Jafnframt hefur Búnaðarbanki Íslands tekið að sér innheimtu ógreiddra hlutafjárloforða að verðmæti ca 5 milljóna króna. Samhliða þessum ráðstöfunum hefur félagið einnig leitað aðstoðar iðnaðarráðuneytisins í formi styrks eða innborgunar einhvers hlutafjár, sbr. Lög um stálbræðslu frá 25. maí 1981.

Ólafur Sigurðsson, lögg. endurskoðandi, hefur tekið að sér að gera reikning félagsins fyrir árið 1985 og verður honum væntanlega lokið næstu daga.

Á framhaldsaðalfundi félagsins 3. febr. sl. var Þórhallur Björnsson, lögg. endursk., kjörinn endurskoðandi félagsins og tekur hann nú við af Ólafi næstu daga.

Þórhallur Björnsson, lögg. endursk., hefur nú tekið að sér að vera stjórn Stálfélagsins hf. til aðstoðar varðandi framlengingu greiðslustöðvunar sbr. 7. gr. gjaldprotalaga.

Félagið ráðgerir að halda aðalfund eins fljótt og hægt er þegar reikningar félagsins fyrir árið 1985 liggja fyrir. Væntanlega verður sá fundur haldinn fyrir miðjan apríl nk. Hluthafar fá þá tækifæri til endanlegrar ákvörðunar-

töku um framtíð félagsins, jafnframt því sem fjallað yrði um tilboð í eignir félagsins.

Af framangreindu telur stjórn félagsins nauðsynlegt að fara fram á umbeðna framlengingu greiðslustöðvunar.“

Beiðni þessari fylgdi m.a. yfirlýsing Þórhalls Björnssonar, löggilts endurskoðanda, um að hann hefði tekið að sér að vera stjórn Stálfélagsins hf. til aðstoðar skv. 7. gr. gjaldþrotalaga.

Álit réttarins:

Með sama hætti og við fyrri úrskurð verður að telja skuldara uppfylla skilyrði 7. gr. gjaldþrotalaga fyrir heimild til greiðslustöðvunar. Eigi verður annað séð en eignir hans séu umfram skuldir, en fjárþröng mikil. Samkvæmt þeim gögnum og upplýsingum sem að framan greinir þykja eigi efni til annars en ætla að skuldari geri nú heiðarlega tilraun til þess að greiða úr fjárhagserfiðleikum sínum með hagsmuni kröfuhafa almennt í huga. Verður eftir atvikum öllum að telja nokkrar horfur á að skuldari geti með þeim ráðagerðum, sem hann hefur uppi, náð samningum við skuldheimtumenntu sína og afstýrt þannig gjaldþrotaskiptameðferð, sem ella virðist óumflýjanleg, sbr. a) liður 13. gr., sbr. 14. gr. gjaldþrotalaga.

Þess er áður getið að stjórn félagsins hefur nú auglýst eftir tilboðum í allar eignir félagsins og Búnaðarbanki Íslands tekið að sér innheimtu ógreiddra hlutafjárloforða. Samkvæmt gögnum málsins virðist niðurstaða þessara tilrauna kunna að ráða úrslitum um hvort skuldara tekst að greiða skuldir sínar. Jafnframt kemur fram, að samhliða þessu hafi félagið leitað aðstoðar iðnaðarráðuneytisins. Hagsmunir þeir, sem hér eru í húfi fyrir kröfuhafa almennt og félagið sjálft, sýnast þess eðlis að framlengja beri heimild skuldara til greiðslustöðvunar og skapa honum með því réttarræði frið fyrir kröfuhöfum til að freista þess að ná fram raunhæfum markmiðum áætlunar sinnar.

Samkvæmt framansögðu er það álit réttarins að í máli þessu standi þannig sérstaklega á að rétt sé að taka til greina beiðni skuldara um framlengingu á greiðslustöðvunarfresti í allt að 2 mánuði frá uppkvaðningu úrskurðar þessa, sbr. 2. mgr. 12. gr. gjaldþrotalaga, enda stuðli skuldari og aðstoðarmaður hans eftir mætti að því að greiðslustöðvunin leiði til sanngjarnrar niðurstöðu, sbr. niðurlagsákvæði 2. mgr. 10. gr. sömu laga.

Guðmundur Sophusson fulltrúi bæjarfógeta kveður upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Stálfélaginu hf., nnr. 8328-8361, Hafnarfirði, er heimiluð áframhaldandi greiðslustöðvum í allt að tvo mánuði til viðbótar áður veittum 8 vikna greiðslustöðvunarfresti eða allt til og með 11. maí 1986,

skv. heimild í II. kafla gjaldþrotalaga nr. 6 frá 1978 og með þeim réttindum og skyldum sem þar greinir.

Föstudaginn 2. maí 1986.

Nr. 142/1986. **Oliuverslun Íslands hf.**

gegn

Hilmari S. R. Karlssyni

Kærumál. Útburðargerð. Þýðing áfrýjunar.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Guðmundur Jónsson og Halldór Þorbjörnsson.

Sóknaraðili hefur skotið úrskurði fógetaréttar Kjósarsýslu, uppkveðnum 2. f.m., til Hæstaréttar með kæru sama dag, er barst Hæstarétti 21. f.m.

Með úrskurði fógetaréttar Kjósarsýslu, uppkveðnum 28. febrúar sl., var ákveðið að varnaraðili skyldi borinn út af fasteigninni Túngötu 7 í Bessastaðahreppi. Úrskurðurinn var kveðinn upp að kröfu sóknaraðila sem fengið hafði uppboðsafsal fyrir nefndri fasteign 22. nóvember 1985 að undangengnu nauðungaruppboði 8. júlí 1985.

Með áfrýjunarstefnu 20. mars sl. skaut varnaraðili úrskurði þessum til Hæstaréttar.

Í fógetarétti Kjósarsýslu 21. mars sl. lagði varnaraðili fram áfrýjunarstefnuna. Útburðargerð var síðan frestað til 2. apríl. Er málið var fyrir tekið þann dag gerði varnaraðili þá kröfu að útburði yrði enn frestað uns Hæstiréttur hefði dæmt áðurnefnt mál.

Fógetinn, Rúnar S. Gíslason fulltrúi sýslumannsins í Kjósarsýslu, varð við kröfu þessari með úrskurði er hann kvað upp í sama þinghaldi. Úrskurðurinn er án forsendna og hljóðar svo:

„Útburðargerðinni er frestað þar til niðurstaða liggur fyrir í áfrýjunarmálinu.“